

Jaarverslag 1996

Open balie

Wat een vrij beroep precies is, is niet altijd met zekerheid te zeggen. (Zie Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State 10 januari 1995 AB 1996 155.). Maar dat het vak van advocaat een vrij beroep is, dat is zeker. Een vrij beroep - en sinds onheuglijke tijden sprak vanzelf, dat dat in de vorm van een zelfstandige advocatenpraktijk werd beoefend. Daar heeft 1996 verandering in gebracht. Een vrij beroep is de advocatuur natuurlijk gebleven - maar aan de vanzelfsprekendheid dat dat beroep alleen werd uitgeoefend door zelfstandige, vrij gevestigde advocaten, is een eind gekomen. Na de inwerkingtreding van de Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking zal ook een jurist in dienst van een bedrijf of van een overheidsinstelling, of een jurist bij een organisatie die in het kader van een ideëel doel rechtshulp wil verlenen, advocaat kunnen zijn. De balie staat open voor wie aan de voorwaarden voor behoorlijke praktijkuitoefening voldoet - binnen het vrije beroep, maar niet meer noodzakelijkerwijs in de zelfstandige praktijk.

Is dat een omslag? Ongetwijfeld. De balie zal groter worden, pluriformer, gevarieerder. Vroeg of laat zal dat ook gevolgen hebben voor de manier van praktijk doen. Want nieuwe toetreders brengen nieuwe ideeën. Sommige daarvan - de goede ideeën, natuurlijk - zullen hun weg in de balie vinden. Daar zullen wij ons voordeel mee kunnen doen.

Een omslag, maar toch ook geen omslag. Want met het loslaten van het uitgangspunt van de zelfstandige praktijkuitoefening, zijn de uitgangspunten die gelden voor een goede uitoefening van de praktijk als advocaat, niet veranderd. In onze nieuwe, open balie zal de advocaat onafhankelijk moeten zijn, zoals hij dat altijd al moest zijn. Onafhankelijk ten opzichte van zijn cliënt, maar bovenal: onafhankelijk ten behoeve van zijn cliënt. Onafhankelijk, zodat hij op basis van alléén zijn eigen, onafhankelijke oordeel, en zonder égarde ten opzichte van andere belangen in acht te hoeven nemen, zich kan inzetten voor - alléén - het belang van zijn cliënt.

De nieuwe, open balie zal ook dezelfde professionaliteit hebben als tot dusverre. Opleiding en stage, bij de praktijkuitoefening in acht te nemen regels, en tuchtrechtelijke beoordeling blijven voor alle advocaten van toepassing. Die blijven natuurlijk ook onmisbaar om in ons vak, waarin het zo vaak aankomt op balanceren op het scherp van de snede, de kwaliteit en de integriteit te waarborgen. Ook in zoverre dus géén omslag.

De nieuwe verhoudingen in de open balie zullen ons met nieuwe problemen confronteren. De gevestigde advocatuur zal daarop moeten inspelen, zoals die trouwens voortdurend op veranderende kaders en veranderende omstandigheden moet inspelen. Dat zal de professionele vaardigheden soms op de proef stellen, maar die proef zal ook ditmaal zeker worden doorstaan.

Daarbij zal de Orde extra aandacht moeten besteden aan de rechtshulpverlening voor mensen met bescheiden inkomens. De zorg daarvoor heeft natuurlijk altijd hoge prioriteit gehad. Door de (te ver doorgesloten) effecten van de Wet op de Rechtsbijstand is het accent nog zwaarder op deze noodzaak komen te liggen. In de open balie, waarin van advocaten méér aandacht voor hun "marktgerichte" opstelling zal worden gevraagd, zullen wij aan de zorg voor goede rechtshulpverlening aan bedreigde groepen in de samenleving, het maximale gewicht moeten geven. Méér marktwerking mag beslist niet leiden tot een verder teruglopen van de toegankelijkheid van de rechtshulp voor minder draagkrachtige rechtzoekenden. In die sector is het aanbod in de afgelopen jaren al onder te grote druk komen te staan. Het gaat hier om de meest elementaire functie van de balie: de zorg, dat wie redelijkerwijs rechtshulp behoeft ook adequate rechtshulp kan krijgen. De concurrentie die onze nieuwe open balie zal genereren, mag de plaats van deze elementaire functie niet aantasten. De Orde verwacht met stelligheid dat het ook een open balie zal lukken om deze functie goed te vervullen.

Veel zal in de open balie anders worden dan wij het gewend waren. Maar veel méér zal niet veranderen. Want het uitgangspunt is hetzelfde gebleven: advocaten zijn er om - aan iedereen die dat nodig heeft - onafhankelijk, professioneel en integer rechtshulp te verlenen. En de balie is er om te verzekeren dat dat mogelijk blijft, en om zich flink te roeren wanneer onze Overheid het oog daarvoor dreigt te verliezen. Dat zal de open balie ook doen - met evenveel toewijding en energie, als toen wij nog alléén met zelfstandige beoefenaren van de praktijk onder elkaar waren.

J.L.R.A. Huydecoper
Algemeen deken

De Orde na Cohen

De vaststelling op 27 november 1996 van een nieuwe Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking door het College van Afgevaardigden maakt het met ingang van april 1997 mogelijk dat een groot aantal gesalarieerde juristen zich als advocaat kan inschrijven. Tot dusverre was dat alleen voorbehouden aan advocaten die als medewerker of stagiaire waren verbonden aan een advocatenkantoor. De verordening opent de deur voor bedrijfsjuristen, overheidsjuristen, juristen werkzaam bij rechtsbijstandverzekeringsmaatschappijen, Bureaus voor Rechtshulp en ideële organisaties. De beroeps- en gedragsregels van de Orde blijven op alle advocaten van toepassing. De werkgever van een "nieuwe toetreders" zal bovendien in een statuut moeten garanderen dat de advocaat/werknemer zijn beroep in vrijheid en onafhankelijkheid mag uitoefenen en in staat wordt gesteld het advocaten-gedragsrecht volledig na te leven.

Deze verruimde toetredingsmogelijkheid vloeit voort uit de belangrijkste aanbeveling van het rapport van de Werkgroep Cohen, dat medio 1995 werd uitgebracht in het kader van de Operatie Marktwerking Deregulering en Wetgevingskwaliteit. De nieuwe verordening is de vrucht van talrijke gesprekken tussen de Algemene Raad en vertegenwoordigers van de verschillende toetredersorganisaties. Ook vond nauw overleg plaats met het Ministerie van Justitie. De Orde heeft in deze consultatierondes steeds vastgehouden aan het principe dat de onafhankelijkheid van de rechtshulpverlener een van de basisvoorwaarden voor goede rechtshulp is. Wie afhankelijk is in die zin dat hij ook de belangen van anderen dan zijn cliënt in acht moet nemen, kan zich niet behoorlijk inzetten voor de belangen van zijn cliënt. In de dienstbetrekking speelt bijvoorbeeld de loyaliteit aan de werkgever een essentiële rol. Met name wanneer de primaire bedrijfsdoelstelling van de werkgever niet is het verlenen van rechtshulp, kunnen daarom conflicten ontstaan die de onafhankelijkheid in de praktijkuitoefening van de advocaat/werknemer bedreigen. Naar de Algemene Raad verwacht leveren de bepalingen van de nieuwe verordening en het bijbehorende statuut voldoende extra garanties op die deze bezwaren compenseren. Daarbij wordt wel een wissel getrokken op de actieve controle door de plaatselijke Raden van Toezicht.

De meeste nieuwe toetreders zijn onderworpen aan dezelfde opleidings- en stageverplichtingen als andere beginnende advocaten. Alleen voor meer ervaren juristen geldt een afwijkende stagereregeling, evenals voor oud-advocaten die hun stage achter de rug hebben en zich opnieuw laten inschrijven. Met het Verbond van Verzekeraars is lange tijd gediscussieerd over de consequenties die de toetreding van rechtsbijstandverzekeraars heeft voor de vrije advocaatkeuze door de cliënt-verzekerde. De Werkgroep Cohen had de toelating van deze juristen bepleit, op voorwaarde dat de cliënt-verzekerde wel een voldoende ruime mogelijkheid heeft om aanspraak te maken op een advocaat van zijn keuze. Voorts rees de vraag of branche-organisaties, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en MKB Nederland kunnen worden aangemerkt als "ideële organisatie" in de zin van de nieuwe verordening. De Algemene Raad meent dat die vraag alleen bevestigend kan worden beantwoord als in de verordening een nadere regeling wordt opgenomen die voorkomt dat de advocaten in dienst van dergelijke organisaties zich inlaten met de behartiging van individuele ledenbelangen die in strijd zijn met de belangen van andere leden of met het doel van de organisatie zelf.

Andere aanbevelingen Werkgroep Cohen

De Werkgroep Cohen heeft ook aanbevolen de verplichte procesvertegenwoordiging door advocaten te doen "herijken" door een aparte commissie. Bovendien wilde zij de wettelijke bepalingen over de procureur afgeschaft zien, evenals het calculatieschema annex referentietarief van de Orde. Voor dat laatste heeft de Algemene Raad inmiddels zorg gedragen (zie ook hoofdstuk 6). De Minister van Justitie stelde het afgelopen jaar een commissie in onder voorzitterschap van de Haagse president Mr A.H. van Delden die op dit moment nog studeert op de vraag of de grenzen, gesteld aan de verplichte procesvertegenwoordiging, anders moeten worden getrokken.

Ook heeft de Minister van Justitie een Commissie (Mannoury) ingesteld die de praktische gevolgen diende te inventariseren van de afschaffing van de procureur. In haar eindrapport van december 1996 constateerde de Commissie dat het op dit moment nog steeds onvermijdelijk is dat advocaten zich in een ander arrondissement voorzien van collegiale bijstand wanneer daar processuele formaliteiten moeten worden vervuld. Die bijstand kan pas worden afgeschaft als de reglementen van de verschillende rechtbanken en hoven meer op elkaar worden aangepast en wanneer de communicatie met de rolrechter niet meer via een rolzitting behoeft plaats te vinden maar ook kan gebeuren met behulp van moderne communicatiemethoden, bijvoorbeeld langs de weg van de informatietechnologie.

Advocatuur en rechtsontwikkeling

De verdediging in strafzaken trok in 1996 meer dan ooit de openbare aandacht. 1 februari verscheen het eindrapport van de Commissie Van Traa dat in januari 1997 werd gevolgd door een voorontwerp van wet dat bijzondere opsporingsmethoden in een aanvaardbaar kader beoogt onder te brengen. Het onderzoek van de Commissie Van Traa heeft aangetoond dat onze Nederlandse rechtsstaat gevaar loopt wanneer de controle op de opsporing en vervolging van misdrijven tekortschiet en normvervaging optreedt bij de instanties met die opsporing en vervolging belast. De kritische inzet van een beperkt aantal advocaten uit de strafpraktijk heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de onthullingen die de enquêtecommissie teweeg bracht en daarmee aan de rechtsontwikkelingen die daarna op gang kwamen.

Het Ministerie van Justitie heeft in januari 1997 voorgesteld een aantal bijzondere opsporingsmethoden, zoals infiltratie, in het Wetboek van Strafvordering op te nemen. Aldus zullen de mogelijkheden voor onderzoek naar georganiseerde criminaliteit worden verruimd. De Algemene Raad heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat alle opsporingsmethoden in de wet moeten worden verankerd en is het dus eens met deze veranderingen. Wel vindt de Raad dat het wetsvoorstel onvoldoende waarborgen bevat voor een openbare verantwoording van de gebruikte methoden. Bovendien staan tegenover de uitbreiding van de bevoegdheden van het Openbaar Ministerie de verdediging onvoldoende extra controlemogelijkheden ter beschikking.

Bij de rechtsontwikkeling speelt ook de "gevestigde" Orde een belangrijke rol. In het afgelopen jaar vonden zestien adviezen, voorbereid door de Adviescommissies van de Algemene Raad, hun weg naar de Tweede Kamer en diverse ministeries. Maar liefst de helft daarvan had betrekking op het strafrecht. Bij deze advisering zijn de belangen van de beroepsgroep zelf niet aan de orde. Het gaat daarbij om de belangen van de rechtzoekende burger.

In september verscheen het rapport Anders Scheiden van de Commissie De Ruiters met voorstellen over de herziening van de echtscheidingsprocedure. Daarin wordt de mogelijkheid bepleit voor partijen die onderling overeenstemming hebben bereikt en dat hebben laten vastleggen in een convenant, zonder tussenkomst van de rechter te scheiden. Het convenant moet tot stand zijn gekomen hetzij met behulp van twee rechtsbijstandverleners hetzij via een bemiddelaar. Als zodanige rechtsbijstandverlener of bemiddelaar kan een advocaat of een notaris optreden. De Algemene Raad heeft in zijn commentaar zijn instemming betuigd met de erkenning in het rapport van het nut van echtscheidingsbemiddeling. Maar men kan betwijfelen, net als de Commissie zelf, of het voorstel in de praktijk daadwerkelijk voordelen zal opleveren, bijvoorbeeld kostenbesparingen. De advocaat-bemiddelaar zal in elk geval aan bijzondere opleidingseisen moeten voldoen. In versterkte mate geldt dat voor de notaris die zich op dit terrein zou willen toeleggen.

In samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak organiseerde de Orde in november 1996 de werkconferentie Recht op Stukken. Daaraan namen niet alleen leden van de rechterlijke macht en advocaten deel, maar ook vertegenwoordigers van het Ministerie van Justitie, wetenschap en politie. De conferentie concentreerde zich op de vraag welke gegevens als processtuk in strafzaken moeten worden aangemerkt, wanneer deze in het dossier dienen te worden opgenomen en op welke manier de verdediging daarover mag beschikken. Voornaamste conclusie was dat een duidelijker definiëring gewenst is van het begrip "processtuk". Raadsman en verdachte behoren dezelfde rechten te krijgen voor wat betreft de inzage van stukken of het verkrijgen van voor het proces belangrijke gegevens. Anders zou tussen deze beide een kloof kunnen ontstaan. Het verslag van deze werkconferentie is verkrijgbaar bij het Bureau van de Orde.

Verhouding Orde-Openbaar Ministerie

De ontwikkelingen in de strafrechtspleging zetten de verhouding O.M./advocatuur in individuele strafzaken onder druk. Bovendien lijken grotere strafzaken niet alleen in de rechtszaal meer te worden uitgevochten maar zoeken partijen, vaak al in een vroeg stadium, contact met de media.

Een delegatie van de Algemene Raad heeft in november met het College van Procureurs-Generaal van gedachten gewisseld over de relatie O.M./advocatuur. De P.G.'s ontwikkelen momenteel een nieuwe richtlijn met betrekking tot de publiciteit in strafzaken. De Algemene Raad is steeds van mening geweest dat bij die publiciteit terughoudendheid moet worden betracht. Het O.M. moet gevoelige informatie over strafzaken of potentiële verdachten met name niet te vroeg in de openbaarheid brengen. De ontwerp-richtlijn is, wat de Algemene Raad betreft, niet terughoudend genoeg. Besloten is dat voortaan regelmatig overleg tussen Orde en P.G.'s zal plaatsvinden.

In februari 1997 presenteerde het Ministerie van Justitie het voorontwerp van Wet reorganisatie O.M. De Algemene Raad benadrukt het belang van de magistratuurlijke taak van het O.M. Deze wint aan belang, want steeds meer zaken worden, nu meer nadruk komt te liggen op de zgn. proactieve fase, buiten een officiële procedure om behandeld. Het O.M. dient zich daarbij niet uitsluitend als procespartij op te stellen maar moet het in een strafzaak gevoerde beleid en de gebruikte opsporingsmethoden toetsen aan hun "rechtstatelijkheid", d.w.z. nagaan of zij in een rechtsstaat behoorlijk zijn.

Versneld Regime

Op 1 januari 1996 is het experiment Versneld Regime van start gegaan. De mogelijkheid om in een versneld regime te procederen bestaat sindsdien in de arrondissementen Almelo, Assen, Dordrecht, Groningen, Den Haag, Leeuwarden,

Roermond en Zwolle. Versneld Regime is een modelprocedure, bedoeld om de snelheid en efficiency in de behandeling van civiele handelszaken te verbeteren. De procedure werd ontworpen door een commissie van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en de Orde. Het experiment wordt voortgezet in 1997. Een voorlopig onderzoek heeft uitgewezen dat de gemiddelde doorlooptijd per zaak uitkomt op de door de Commissie beoogde duur van acht maanden.

Advocatennormen

Clënten moeten er op kunnen rekenen dat hun advocaat zich bij de behandeling van hun zaak laat leiden door hun belangen, en dus niet wordt beïnvloed door belangen die daarmee in conflict zijn. De cliënt moet bovendien op strikt vertrouwelijke basis met zijn advocaat kunnen communiceren; de advocaat is verplicht om gegevens die hem door de cliënt zijn toevertrouwd geheim te houden en heeft zijn wettelijk verschoningsrecht. Dat wil zeggen: hij kan niet worden gedwongen daarover als getuige in een procedure een verklaring af te leggen. Ook in andere opzichten dient de advocaat zich te houden aan de "betamelijkheidsnorm" uit artikel 46 van de Advocatenwet.

Andere regels waaraan de advocaat zich bij zijn beroepsuitoefening heeft te houden zijn van deze basisnormen in het advocaten-gedragrecht een afgeleide. Veel regels strekken tot verbetering van de kwaliteit van de praktijkuitoefening. Bij alle advocatenregels staat het belang dat de rechtzoekende heeft bij goede rechtshulpverlening voorop. De advocatennormen zijn niet alleen vastgelegd in de wet, maar ook in de regelgeving van de Orde. Die bestaat uit Verordeningen, gedragsregels en richtlijnen. Als een advocaat tegen de regels handelt of zich op een andere manier "onbetamelijk" gedraagt kan men zich -via de plaatselijk deken- daarover beklagen bij de advocatentuchtrechter: de Raad van Discipline. Daarvan zijn er in heel Nederland vijf. Het Hof van Discipline fungeert als centrale appèl-instansie.

In 1996 is een waarderingsonderzoek gehouden onder de indieners van klachten, waarbij werd geïnformeerd naar de ervaringen met de Raden van Discipline en plaatselijke deken. In veel gevallen weten deze laatsten ervoor te zorgen dat een klachtzaak in der minne wordt geregeld zonder dat deze door de Raad van Discipline in behandeling behoeft te worden genomen. Het onderzoek heeft uitgewezen dat het Orde-tuchtrecht niet in alle opzichten als cliënt-vriendelijk wordt ervaren. De Algemene Raad zal in 1997 komen met voorstellen voor een alternatief systeem van geschillenbeslechting. Daarin dienen zowel declaratiegeschillen als klachten over de kwaliteit van advocatendiensten te worden beoordeeld. De tuchtrechter blijft voor principiële of ernstige zaken bestaan, maar zijn taak zal door het alternatieve klachtenkanaal worden verlicht.

Wijziging verordeningen

Op de voet van de aanbevelingen van de Werkgroep Cohen zal één verordening in zijn geheel worden ingetrokken (Verordening op de belastingspecialisatie) en zullen andere verordeningen worden gewijzigd. Voorgesteld wordt een aantal bepalingen in de Verordening op de publiciteit, waarvan de wenselijkheid niet meer algemeen wordt onderschreven, te schrappen. De komst van de nieuwe toetreders maakte de wijziging van enkele andere verordeningen noodzakelijk, te weten de Boekhoudverordening, de Verordening op de beroepsaansprakelijkheid en de Stageverordening 1988. De advocaat in dienstbetrekking behoeft bijvoorbeeld geen beroepsaansprakelijkheidsverzekering te sluiten terzake van aansprakelijkheid jegens de eigen werkgever. De werkgever moet dan wel schriftelijk hebben verklaard de advocaat/werknemer daarvoor niet aansprakelijk te zullen houden.

Eind november stelde het College van Afgevaardigden een nieuwe Verordening op de praktijkrechtspersoon vast die de oude Verordening op de praktijkvennootschap uit 1973 zal vervangen. De nieuwe verordening stelt regels aan bestuurders en aandeelhouders van de rechtspersoon waarin advocaten de praktijkuitoefening hebben ondergebracht. Het wordt nu ook mogelijk deze in een stichting of coöperatie onder te brengen. Alleen advocaten kunnen aandeelhouder respectievelijk bestuurder van de praktijkrechtspersoon zijn. Deze regel is gehandhaafd om de vrijheid en onafhankelijkheid in de beroepsuitoefening te waarborgen. Niet-advocaten kunnen wel commissaris zijn van een praktijkrechtspersoon. Naar verwachting zal de nieuwe verordening op 1 april 1997 in werking treden.

Geen volledige integratie van advocaten en accountskantoren

De twee pijlers waarop het advocaten-gedragrecht is gebaseerd: onafhankelijke behartiging van het partijbelang van de cliënt en een volstrekte geheimhouding van hetgeen de advocaat door zijn cliënt wordt toevertrouwd, staan haaks op het gedragrecht van de accountant. De accountant dient zich in zijn certificerende functie primair te laten leiden door het algemeen belang. Bovendien heeft hij geen verschoningsrecht zoals de advocaat. De Algemene Raad is van mening dat wanneer een totale integratie van de praktijkuitoefening van advocaten en accountants zou zijn toegelaten, een onoplosbaar belangenconflict zal ontstaan tussen beide categorieën van beroepsbeoefenaren. Om die

reden staat dan ook de Samenwerkingsverordening 1993 in de weg aan de totale integratie van de beide praktijken. Andere vormen van commerciële samenwerking zijn wel toegestaan.

Dit alles is in 1996 actueel geworden door de procedures die twee grote accountantsmaatschappen (Arthur Andersen/Price Waterhouse) tegen de Orde hebben aangespannen. In beide zaken streven de accountantsmaatschappen naar het aangaan van een samenwerkingsverband tussen een dochtermaatschap, voornamelijk bestaande uit belastingadviseurs, en advocaten. Beide zaken dienden, na afwijzende beslissingen van respectievelijk de Amsterdamse en Rotterdamse Raad van Toezicht en vervolgens de Algemene Raad, voor de bestuurskamer van de Amsterdamse rechtbank. Price Waterhouse maakte over deze kwestie tevens een klacht aanhangig bij de Europese Commissie.

De Amsterdamse rechtbank deed op 7 februari 1997 uitspraak. De strekking daarvan was dat de Orde het recht heeft regels te stellen die het aangaan van samenwerkingsverbanden tussen accountants en advocatenkantoren verbieden. Dat verbod acht de rechtbank, anders dan de accountants hadden aangevoerd, niet "kennelijk onredelijk" omdat beide beroepen op essentiële punten verschillen. De rechtbank overwoog daarbij dat het Orde-verbod geen betrekking heeft op andere samenwerkingsvormen dan de totale integratie. Ook de verschillende argumenten die de accountantskantoren hadden aangevoerd op Europeesrechtelijk terrein, werden door de rechtbank verworpen. Tegen de rechtbank-uitspraak hebben de accountantskantoren beroep ingesteld bij de Raad van State.

Ontoegankelijke rechtshulp

Een in oktober gepubliceerd interim-rapport van het WODC over de "vraaguitval" in de gefinancierde rechtshulp bevestigt het beeld van eerdere rapportages: het aantal zaken waarin een beroep op gefinancierde rechtshulp wordt gedaan is na de invoering van de Wet op de Rechtsbijstand met bijna 40% gedaald, het aantal cliënten met 32%. De "doelgroep" is ingekrompen van de oorspronkelijke ruim 60% van de Nederlandse bevolking tot maar circa 49%. Vooral in de categorieën waarin hoge eigen bijdragen zijn verschuldigd is de vraaguitval hoog.

De Algemene Raad acht deze situatie onaanvaardbaar. Alle rechtzoekenden in Nederland, ook de minder vermogenden, moet een reële toegangsmogelijkheid tot de rechter worden geboden. Na het interim-rapport heeft de Algemene Raad - wederom - krachtig aangedrongen op maatregelen. Een beslissing over de verhoging van de inkomensgrenzen heeft de Staatssecretaris uitgesteld totdat het WODC haar eindrapport heeft uitgebracht. In dat eindrapport zal met name aandacht moeten worden besteed aan de gevolgen van de - wel door de Staatssecretaris genomen - maatregel van verlaging van de eigen bijdragen. De Staatssecretaris heeft haar beslissing gekoppeld aan de uitslag van het door de Tweede Kamer verzochte debat over de betalende praktijk van de Bureaus voor Rechtshulp.

De Algemene Raad stelt zich op het standpunt dat de balie in staat is om ook de minder vermogende burger hoogwaardige diensten te leveren tegen betaalbare tarieven. De Raad zal in 1997 een plan de campagne lanceren waarin het aanbod van betaalbare rechtshulp door advocatenkantoren verder wordt gestimuleerd, en het publiek de weg daarnaar toe wordt gewezen.

Betalende praktijk Bureaus voor Rechtshulp

Bureaus voor Rechtshulp zijn door de overheid gefinancierde instellingen die tegen een geringe vergoeding rechtshulp verlenen aan burgers met een inkomen dat beneden een bepaalde grens is gelegen. Sinds enige tijd neemt een beperkt aantal Bureaus voor Rechtshulp tegen betaling ook zaken in behandeling van burgers met een inkomen dat boven die grens ligt. De Algemene Raad heeft er bij de Staatssecretaris van Justitie op gewezen dat deze betalende praktijk ten koste gaat van de kerntaken van de Bureaus en dus zowel strijdig met de wet is, als beleidsmatig onwenselijk. De Raad heeft de Staatssecretaris daarom gevraagd de betalende praktijk door de Bureaus te verbieden. Vier van de vijf Raden van Rechtsbijstand (Amsterdam, Den Haag, Arnhem en Den Bosch) hebben zich op hetzelfde standpunt gesteld. De Staatssecretaris heeft in september 1996 inderdaad de betalende praktijken van de Bureaus verboden, maar de Tweede Kamer heeft haar vervolgens gevraagd die beslissing op te schorten tot de Kamer over deze kwestie een principiële uitspraak kan doen, aan de hand van de vervolgrapportage van het WODC. Die zal naar verwachting in maart 1997 worden gepubliceerd.

Asielzaken

Sinds eind 1994 moeten alle asielzoekers die ons land binnenkomen zich melden bij een aanmeldcentrum (A.C.). A.C.'s zijn gevestigd in Zevenaar, in Rijsbergen en sedert begin 1996 ook in Schiphol. De bedoeling van het AC is om binnen 24 uur na binnenkomst een allereerste beoordeling te geven over de haalbaarheid van een asielverzoek. In het geval er nader onderzoek nodig is wordt de asielzoeker overgeplaatst naar een Onderzoekscentrum (OC). In de 24-uursbeoordeling van het asielverzoek speelt het advies van de rechtshulpverlener een grote rol. Als deze een zwaarwegend positief advies uitbrengt, dient de IND gemotiveerd, op zwaarwegende gronden aan te geven waarom van het advies wordt afgeweken en de AC-procedure wordt doorgezet.

De opening van het AC Schiphol heeft nog eens duidelijk gemaakt hoe moeilijk de taak van de advocaat in dit AC-model is, in het bijzonder waar het gaat om de "erkenning" van het advies. De IND gebruikte het AC-model op Schiphol steeds meer om binnen 24 uur een inhoudelijke beoordeling te geven van asielverzoeken die op het eerste gezicht niet als volstrekt kansloos waren aan te merken. Daardoor zette zij de rechtshulpverleners steeds meer onder druk. Door de Algemene Raad is het afgelopen jaar met de IND veelvuldig overleg gevoerd om te voorkomen dat de rechtshulpverlening beneden een aanvaardbaar niveau zou dalen. De rechtshulpverleners hebben bedreigd met werkonderbreking als de situatie niet aanzienlijk zou worden verbeterd. Afgesproken is nu dat de feitelijke gang van zaken gedurende een aantal maanden zo nauwkeurig mogelijk zal worden nagegaan. Aan de hand van de uitkomsten van die evaluatie zullen alle bij deze problematiek betrokken partijen begin 1997 opnieuw met elkaar in overleg treden.

Medio 1996 is de IND begonnen met een "inhaalslag" oftewel een operatie die ertoe moest leiden dat de achterstanden in de behandeling van de asielverzoeken en bezwaarschriften voor 1 januari 1997 werden ingehaald. Voor de asieladvocaten betekende deze actie een extra krachtsinspanning: extra (hoor)zittingen, meer niet vergoede reistijden, vaker overleg met cliënten, en dat alles in een kortere tijd dan gebruikelijk. De Algemene Raad heeft op veel fronten overleg moeten voeren om de gevolgen van de inhaalslag voor de advocaten zoveel mogelijk in goede banen te leiden.

Een behoorlijke praktijkuitoefening

De Advocatenwet geeft de Algemene Raad de opdracht "tot het nemen van alle maatregelen" die kunnen bijdragen tot de bevordering van een behoorlijke praktijkuitoefening door advocaten. In 1996 is uitgebreid onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de kantoren in dit opzicht nog beter te ondersteunen. Dat gebeurt niet alleen door het aanbieden van op het advocatenberoep toegesneden cursussen maar ook door andere vormen van dienstverlening, bijvoorbeeld advisering op het gebied van de informatietechnologie, het centraal verkrijgen van kortingen op verzekeringspremies en het verschaffen van publieksinformatie die de rechtzoekende in staat stelt voor zijn probleem de juiste advocaat in zijn omgeving te vinden. De Algemene Raad studeert op de mogelijkheid een aantal van deze diensten onder te brengen in een verzelfstandigde service-organisatie.

De advocaat on-line

De Algemene Raad heeft in 1996 via een externe adviseur onderzoek laten verrichten naar de behoeften van advocatenkantoren aan uitbreiding van het dienstenpakket van de Orde of van een daarvan losstaande service organisatie. Er bleek grote belangstelling te bestaan voor centraal verkregen kortingen op bijvoorbeeld verzekeringspremies. In 1996 deed de Orde ervaring op bij de centrale inkoop van een ziekengeld- en ARBO-mantelovereenkomst waarbij voor de kantoren extra gunstige condities werden bedongen. Ruim 500 kantoren profiteerden van de ziekengeldmantelovereenkomst en 250 van de ARBO-regeling. In de eerste helft van 1997 zal nog verder worden geëxperimenteerd met deze vorm van dienstverlening. Op basis van de resultaten daarvan zal de Algemene Raad het College van Afgevaardigden medio 1997 voorstellen presenteren over het al dan niet verzelfstandigen van deze diensten.

De ontwikkelingen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT) gaan snel. Er moet serieus mee rekening worden gehouden dat binnen enkele jaren de advocaat on-line communiceert met confrères, cliënten en rechtbanken via een systeem van goed beveiligde e-mail. De Algemene Raad heeft in 1996 een onderzoek laten uitvoeren naar de behoeften van kantoren aan telematicatoepassingen. Daarbij waren 30 kantoren betrokken. Op basis van de uitkomsten daarvan werd in maart 1997 het College van Afgevaardigden een telematicaplan gepresenteerd. De eerste stap zal de totstandkoming zijn van een beveiligd E-mail-systeem tussen advocatenkantoren onderling. Daarna zullen in samenwerking met juridische uitgeverijen en het Ministerie van Justitie voorstellen worden gepresenteerd om te komen tot een advocaten-netwerk. Daarbij zal veel aandacht worden besteed aan het on-line ter beschikking stellen van juridische informatie aan de kantoren. Ook de jaarlijkse Orde-vergadering zal in 1997 geheel zijn gewijd aan het thema "De advocaat on-line". De vergadering vindt plaats op 26 september a.s. in Utrecht. 's-Middags zal in één van de zalen van de Jaarbeurshal een rijk assortiment worden gedemonstreerd aan ICT-toepassingen die naar verwachting voor de praktijkuitoefening in de komende jaren van groot belang worden.

Kwaliteitszorg

Voor een goede praktijkuitoefening is het van belang dat de kantoren zelf zorgen voor een eigen kwaliteitszorgsysteem. Dat kan bijvoorbeeld de vaststelling inhouden van een in-take procedure, het vastleggen van termijnen waarbinnen brieven moeten worden beantwoord en processtukken klaar moeten zijn of de vaststelling van een duidelijke, klantgerichte klachtenprocedure. Dat laatste kan veel bijdragen aan het voorkomen van tuchtzaken of geschillen over declaraties. De Algemene Raad werkte in 1996, ondersteund door een adhoc-commissie kwaliteitszorg, aan de ontwikkeling van dit soort minimumnormen voor de advocatenpraktijk. De door die commissie opgestelde normen en aanbevelingen zullen in 1997 worden omgevormd tot een kwaliteitsprogramma voor de kantoren.

Advocatenlijn: 0900-4031011

Burgers met een juridisch probleem kunnen via dit informatienummer en een simpel "voice response systeem" de adressen en telefoonnummers aan de weet komen van drie advocatenkantoren die in hun nabije omgeving zijn gevestigd. Het betreft alleen kantoren die zich beschikbaar hebben gesteld voor het Gratis Kennismakingsgesprek. Door een betere vermelding van de advocatenlijn in alle Gouden Gidsen heeft deze zich in een stijgende belangstelling mogen verheugen. Meer dan 1.000 rechtzoekenden per maand maken van het informatienummer gebruik. De Algemene Raad onderzoekt de mogelijkheid om deze informatie op Internet ter beschikking te stellen.

Vrije Prijswijzer

Per 1 januari 1997 zijn het Calculatieschema voor Advocatendeclaraties en het bijbehorende referentietarief afgeschaft. De Orde heeft in een circulaire "Vrije Prijswijzer" voor de kantoren de in de zakelijke dienstverlening meest gebruikelijk declaratiemethoden beschreven. De Algemene Raad beveelt nadrukkelijk aan tariefafspraken met de cliënt te maken en deze schriftelijk vast te leggen, zulks ter voorkoming van problemen achteraf. Ook geeft de Vrije Prijswijzer het belang aan van het maken van deugdelijke kostprijsberekeningen per kantoor of kantoorunit. Deze vormen immers de basis voor een verantwoord prijsbeleid. Gematigde vormen van resultaatsafhankelijk declareren zijn toegestaan zoals het reeds jaar en dag toegepaste incassotarief. Ook het afspreken van een hoger uurtarief bij een gunstig en een lager uurtarief bij een ongunstig eindresultaat behoort tot de mogelijkheden. Rigoreuzere vormen

van resultaatafhankelijk declareren zoals no-cure no-pay of pars quota litis (de advocaat bedingt voor zichzelf een deel van de opbrengst) blijven ongeoorloofd. De inhoud van de Vrije Prijswijzer is op toegankelijke wijze samengevat in de publieksfolder Hoe rekent uw advocaat die de oude tarievenbrochure vervangt. De nieuwe brochure is ook beschikbaar in het Engels en Duits.

Opleiding: een continu proces

Direct nadat een jong jurist op het tableau wordt ingeschreven kan hij zich als advocaat presenteren. Hij moet dan wel tijdens een drie jaar durende stage de praktijk uitoefenen onder toezicht van een patroon, in principe ook bij die patroon op kantoor. Tot de verplichtingen tijdens de stage behoren het volgen van de Beroepsopleiding en een aantal cursussen van de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). Bij de Beroepsopleiding behoort een examen; heeft de stagiaire dat niet binnen de drie jaar van zijn stage met succes afgelegd, wordt hij van het tableau geschrapt. Om de kwaliteit van de beroepsuitoefening op peil te houden, zijn sinds 1 januari 1996 ook oudere advocaten verplicht cursussen te volgen.

In 1996 moesten er acht opleidingspunten worden behaald, wat neerkomt op het volgen van acht uur onderwijs aan een door de Orde erkende onderwijsinstelling. Voor 1997 zijn 12 punten verplicht gesteld. In het eerste jaar van de verplichte Permanente Opleiding konden de advocaten kiezen uit meer dan 950 verschillende juridische opleidingen. Daarnaast werden bijna 200 cursussen aangeboden op het gebied van professionele vaardigheden. 100 hadden betrekking op management en organisatie. Viermaal per jaar brengt de Orde een cursuswijzer uit waarin telkens een halfjaarlijks overzicht wordt gegeven van het cursusaanbod. De Algemene Raad heeft de indruk dat de Ordeleden massaal hebben voldaan aan hun nieuwe verplichtingen. Dit blijkt ook uit een begin 1997 uitgevoerd onderzoek.

In het afgelopen jaar gaf de Orde meer dan honderd nieuwe erkenningen af aan onderwijsinstellingen. Nog steeds worden nieuwe aanvragen tot erkenning in behandeling genomen; het cursusaanbod zal daarmee naar verwachting steeds groter worden.

Beroepsopleiding

De Beroepsopleiding vormt de basis van het eerste jaar van de stage. Daarin wordt aandacht besteed aan zaken waarmee het advocatenberoep afwijkt van andere juridische beroepen. Dat zijn praktijkvaardigheden (zoals het houden van een pleidooi of het horen van getuigen) procesrecht en het advocatengedragrecht. In 1996 schreven in totaal 713 stagiaires in op deze opleiding, hetgeen ten opzichte van het jaar daarvoor een stijging betekent van bijna 10%. Aan 670 advocaten werd een examencertificaat uitgereikt. Dit jaar werd de opleiding ook gegeven in Zwolle en Eindhoven, gezien het gestegen aantal aanmeldingen uit die regio's.

Alle door de Orde georganiseerde cursussen worden direct na afloop door middel van een enquête geëvalueerd. In 1996 vond een uitgebreidere enquête plaats naar de waardering van de Beroepsopleiding sinds deze in 1988 verplicht werd gesteld. Daarbij werd ook gevraagd naar de mening van de patroons van de cursusedelnemers. Nut en rendement van de opleiding werd door 80% van de stagiaires positief gewaardeerd, bij de patroons was dat 85%. Men betoont zich ook tevreden over de praktijkgerichtheid. De cursusboekjes blijken ook na afloop van de opleiding nog als naslagwerk te worden gebruikt.

Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)

In het tweede en derde jaar zijn de meeste stagiaires verplicht vier VSO-cursussen te volgen. Zij kunnen daarbij kiezen uit een assortiment van 21 verschillende cursussen. Die worden gezamenlijk door de Orde en de Katholieke Universiteit van Nijmegen (KUN) verzorgd. Met Opleidingen Sociaal Recht (OSR) in Utrecht bestaat een samenwerkingsverband. In het afgelopen jaar namen 2.043 stagiaires deel aan 61 VSO-cursussen, daarvan organiseerde de Orde er 26, de KUN 25 en OSR 10. Nieuw was de cursus Waardebepaling en balansanalyse. Deze werd door de cursisten hoog gewaardeerd en zal in 1997 worden herhaald. Een aantal VSO-cursussen kan ook worden gevolgd door oudere advocaten in het kader van de verplichte Permanente Opleiding. Deze worden aangeduid als VSO-P-cursussen.

Specialisatie

De burger die voor een probleem bijstand nodig heeft wil graag worden geholpen door een advocaat met specifieke juridische bekwaamheden die op de oplossing van zijn probleem zijn gericht. Om aan die vraag tegemoet te komen voert de Algemene Raad een actief specialisatiebeleid. Sinds 1990 werden er 22 onafhankelijke specialisatieverenigingen opgericht. Deze staan los van de Orde. Zij hebben in totaal ruim 2.000 leden (zie onderstaand overzicht). Zij dragen bij tot deskundigheidsbevordering binnen de advocatuur. Sommige verenigingen voeren een gericht PR-beleid, waarmee zij de marktdoorzichtigheid voor het publiek vergroten. Een aantal verenigingen organiseert, al dan niet in samenwerking met opleidingsinstellingen, een specialisatie-opleiding voor hun (aspirant-)leden. In het overzicht is achter hun naam een * geplaatst. Ook deze verenigingen kunnen in het kader van de Permanente Opleiding als onderwijsinstelling worden erkend. In totaal kregen in 1996 12 verenigingen zo'n erkenning.

Stage en opleiding voor nieuwe toetreders

De juristen in dienstbetrekking bij bedrijven of instellingen die in 1997 tot de balie kunnen toetreden dienen in principe te voldoen aan de stage- en opleidingsverplichtingen van alle advocaten. Basisregel blijft dat men gedurende de stage

de praktijk uitoefent onder het toezicht van een patroon, bij wie men kantoor houdt. Mocht er binnen het bedrijf geen advocaat werken die aan de Orde-criteria voor het patronaat voldoet (minstens zeven jaar als advocaat ingeschreven zijn of zijn geweest, patroon mag tegelijkertijd over maximaal twee stagiaires het toezicht uitoefenen) dan zal de Raad van Toezicht, aan de hand van de omstandigheden, moeten beoordelen of een "buitenpatroon" mag worden ingeschakeld en vervolgens of er een geschikte buitenpatroon voorhanden is. Juristen met meer dan 8 jaren met de advocatuur vergelijkbare ervaring krijgen de mogelijkheid de beroeps-opleiding in gecompriëerde vorm (gedurende ca. 3 weken) te volgen.

Eerste Nederlandse EG- verklaring

Op 19 juli 1996 reikte de algemeen deken Huydecoper de eerste EG-verklaring uit aan een Belgische advocaat die hier een zgn. proeve van bekwaamheid had afgelegd en nu gerechtigd is als advocaat in Nederland de praktijk uit te oefenen. De EG-richtlijn diploma-erkenning maakt het namelijk mogelijk voor advocaten uit een EG-land zich in een ander EU-land te vestigen zonder dat zij de universitaire opleiding en advocatenstage in hun geheel over behoeven te doen. De EG-richtlijn uit 1991 werd eind 1993 neergelegd in een Nederlandse wettelijke regeling. De Nederlandse regels voor advocaten zijn door de Orde uitgewerkt in de Verordening op de Proeve van Bekwaamheid. Deze werd in 1996 op enkele punten bijgesteld omdat de eisen die de verordening aanvankelijk stelde zwaarder bleken uit te vallen dan de Europese richtlijn had bedoeld.

In- en externe betrekkingen

De Orde besteedt veel aandacht aan een goede communicatie met haar leden. Die loopt voor een belangrijk deel via het Advocatenblad dat eens in de twee weken verschijnt. Verder houdt de Orde haar leden op de hoogte van haar beleid en van voor de advocatuur belangrijke ontwikkelingen via de jaarlijkse Ordevergadering, bijzondere vergaderingen en dit jaarverslag. Begin 1997 verscheen het geheel vernieuwde Vademecum Advocatuur. Deze bevat alle regelgeving van de Orde en een alfabetische lijst van alle advocaten.

Op 27 september 1996 werd in Nijmegen de jaarlijkse Ordevergadering gehouden. 800 advocaten en genodigden woonden deze bij. Onder het thema "Wat maakt de advocaat" voerden panels van advocaten en toekomstige toetreders een discussie waarbij de vraag centraal stond aan welke voorwaarden de nieuwe toetreders zich dienen te houden. In zijn rede uitgesproken tijdens het morgenprogramma gaf de algemeen deken Huydecoper aan dat het meest wezenlijke kenmerk van advocaten wordt gevormd door de onafhankelijkheid waarin het beroep wordt uitgeoefend. Aan dat principe kunnen geen concessies worden gedaan. Gastspreker Mr K.G. de Vries, voorzitter van de Sociaal Economische Raad, gaf als zijn mening dat aan het begrip onafhankelijkheid soms teveel gewicht wordt toegekend; hij vroeg zich af of dat niet wordt ingegeven door de wens bepaalde privileges te handhaven.

AdvocatenDossier

AdvocatenDossier is een Orde-uitgave die tweemaal per jaar verschijnt en gewijd is aan onderwerpen die betrekking hebben op de praktijkvoering. De twee in 1996 verschenen nummers Personeel gezocht en Beroepsaansprakelijkheid waren zeer succesvol. De uitgaven van 1997 zullen zijn gewijd aan marketing van het advocatenkantoor en informatietechnologie.

Studentenvoorlichting

Naast de gebruikelijke voorlichting aan ouderejaars studenten verzorgde de Orde in 1996 ook voorlichting aan eerstejaars studenten. Die vond plaats op de juridische faculteiten in Amsterdam, Leiden, Utrecht, Groningen, Nijmegen en Rotterdam. In 1997 zal deze lezingencyclus worden uitgebreid tot Maastricht.

Advocatenblad

De in 1994 begonnen samenwerking met de SdU is nog steeds succesvol. In 1996 kreeg het blad een permanente steunkleur. De redactie onderging een aantal wijzigingen. Mr Elsbeth M. Polak werd opgevolgd door Mr Muriel Middeldorp; Mr Jan Frederik Schnitzler's plaats is ingenomen door Mw Mr G.J. Driessen-Poortvliet, die van Mr J. Beversluis door Mw Mr J. Teeuwissen.

Buitenland

De Orde neemt aan vele internationale overlegkaders deel. Het belangrijkste daarvan is de in Brussel gevestigde CCBE, het overlegplatform van de Balies van de EU. De CCBE is ook woordvoerder van die balies tegenover alle EU-instanties. Een project dat in 1996 veel aandacht vroeg bestond in de voorstellen voor een regeling over vestiging van advocaten in een ander EU-land. Een richtlijn van de Europese Raad over dit onderwerp is inmiddels vergevorderd. Over een soortgelijke regeling waarbij ook niet-Europese landen betrokken zijn vond het afgelopen jaar veelvuldig overleg plaats binnen de International Bar Association (IBA).

Twinning

In een recent opgerichte Stichting Rechtspraktijk Indonesië werkt de Orde samen met de Ministeries van Justitie en Buitenlandse Zaken en uitgeverij Wolters Kluwer N.V. Onder auspiciën van de Stichting zal medio 1997 een juridische bibliotheek worden geopend in het gebouw van het Erasmus Instituut in Jakarta. Deze Nederlandstalige bibliotheek kan worden gebruikt door Indonesische advocaten. Het Indonesische recht vertoont op veel onderdelen nog steeds verwantschap met het Nederlandse recht.

Interventies

Ieder jaar ontvangt de Orde verzoeken van mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International, Lawyer to Lawyer Network en het Human Rights Institute van de IBA om te interveniëren bij overheden van landen waar de mensenrechten worden geschonden, met name wanneer daardoor de uitoefening van de advocatenpraktijk ontoelaatbaar wordt belemmerd. In 1996 intervenieerde de Orde in totaal zesmaal in de volgende landen: Djibouti, Nigeria, Peru, Argentinië, Indonesië en Mexico.

Profiel van de Orde

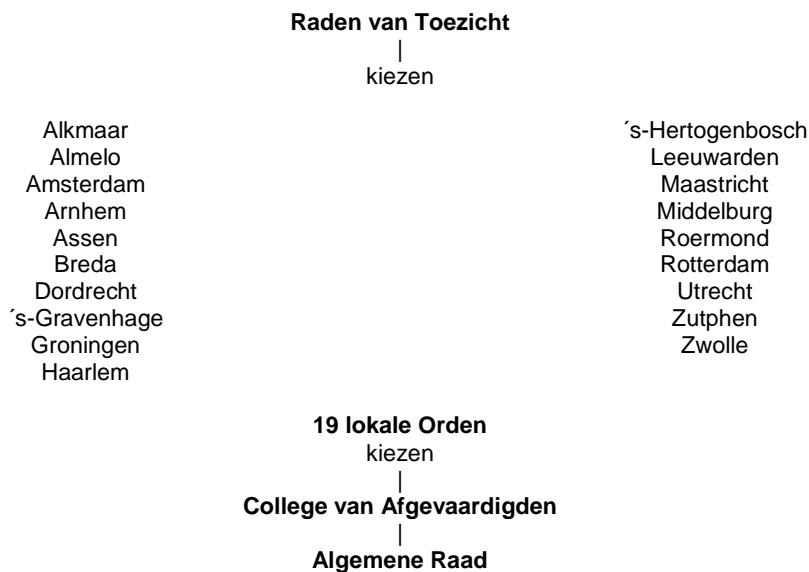
De Nederlandse Orde van Advocaten wordt bestuurd door de Algemene Raad, bestaande uit negen advocaat-leden. De voorzitter is de algemeen deken van de Orde. De Algemene Raad wordt gekozen door het College van Afgevaardigden, een vertegenwoordigend lichaam dat op zijn beurt weer wordt gekozen door de leden van de lokale Orden. Over heel Nederland zijn dat er 19. Die hebben weer hun eigen bestuurslichaam: de Raden van Toezicht. Het Bureau van de Orde in Den Haag staat de Algemene Raad bij in de uitvoering van zijn taken. Tussen de landelijke Orde (Algemene Raad en Bureau) en de lokale Orden c.q. de Raden van Toezicht bestaat geen hiërarchische relatie. Wel wordt het landelijke beleid nauw afgestemd op het plaatselijke, en zijn er tal van organisatorische dwarsverbanden, formele en informele.

De taken van de Algemene Raad zijn verdeeld over een aantal portefeuilles. Zij hebben alle te maken met de openbare taken van de Orde als publiekrechtelijk lichaam: het opstellen van regelgeving voor advocaten, de zorg voor de tuchtrechtspraak, de advisering over wetsontwerpen aan Ministerie van Justitie en volksvertegenwoordiging en, o.a. door middel van opleiding en voorlichting, de verdere verbetering van de kwaliteit van advocatendiensten.

Het Bureau van de Orde in Den Haag bereidt het beleid van de Algemene Raad voor en is belast met de uitvoering daarvan. Per 1 maart 1996 waren daar 30 mensen werkzaam (zie ook het overzicht op pagina 35). Naast het Orde-personeel zijn honderden advocaten en anderen voor de Orde actief. Zij hebben zitting in Orde-organen zoals het College van Afgevaardigden en de Raden van Toezicht of de tuchtcolleges of Adviescommissies van de Algemene Raad. Velen zijn voorts betrokken, als docent, onderwijskundige of in ander organisatorisch opzicht, bij de Beroepsopleiding en andere Orde-opleidingen.

Jaarlijks presenteert de Algemene Raad een activiteitenplan aan het College van Afgevaardigden met de daarvoor geraamde kosten. De uitgaven van de Orde worden voor het grootste deel gedekt door de financiële bijdrage van de leden. Deze wordt naar draagkracht geheven. Het College stelt die bijdrage vast, evenals de raming en de jaarrekening, en heeft aldus binnen de Orde het budgetrecht.

De organisatie van het Bureau is, zoals blijkt uit het bijgaande schema, afgestemd op de portefeuillevverdeling binnen de Algemene Raad. Het schema geeft de situatie weer van 1 april 1997.

Algemene Raad en Bureau van de Orde

	Algemene Raad	Bureau
Algemene Zaken (w.o. buitenland)	J.L.R.A. Huydecoper algemeen deken	- F. Heemskerk algemeen secretaris - A.K. Tellegen Bureau Algemene Zaken
Financiën	P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt wnd. deken	P.C. Bokelaar Bureau Administratie
Gefinancierde Rechts-hulp/ Asiel-zaken	H.C.M.J. Karskens	E.E. Minkjan Afdeling Juridische Zaken
Beroeps- en Gedragsregels	W.M. Poelmann	
Economie/Rechtspraktijk	H.E.G. van der Flier	D. de Snoo Afdeling Rechtspraktijk
Praktijkondersteuning	J.M.F.X. van Veggel	
Rechtsgebieden/Public Affairs	H.M.A. de Groot	F. Heemskerk
In- en Externe Betrekkingen	M.W. Guensberg	M.E.M. van Nispen tot Pannerden (m.i.v. 1 mei 1997) Afdeling In- en Externe Betrekkingen
Opleiding	W.E. Merens	I. de Graaf Afdeling Opleiding

De balie in cijfers

Aantallen advocaten in Nederland

Arrondissement	Totaal	Waarvan vrouwen
Alkmaar	175	56
Almelo	177	46
Amsterdam	2.123	710
Arnhem	461	127
Assen	114	37
Breda	443	108
Dordrecht	161	51
Den Haag	1.045	358
Groningen	215	65
Haarlem	292	90
Den Bosch	503	133
Leeuwarden	145	26
Maastricht	319	82
Middelburg	105	24
Roermond	154	31
Rotterdam	1.122	351
Utrecht	771	269
Zutphen	203	62
Zwolle	229	69
Totaal	8.757	2.695

Groei van de Balie

Jaar	Totaal	Jaarlijkse stijging in %
1920	877	
1947	1.509	
1970	2.063	
1977	2.964	
1978	3.259	9,6
1979	3.497	7,3
1980	3.726	6,5
1981	4.020	7,9
1982	4.268	6,2
1983	4.577	7,2
1984	4.825	5,4
1985	4.975	3,1
1986	5.124	3,0
1987	5.360	4,6
1988	5.655	4,9
1989	6.014	6,3
1990	6.381	6,1
1991	6.716	5,2
1992	7.104	5,7
1993	7.595	6,9
1994	7.928	4,4
1995	8.264	4,2
1996	8.757	6,0

Jaarlijks beëdigde stagiaires

Arrondissement	1992	1993	1994	1995	1996
Alkmaar	14	9	13	7	16
Almelo	12	11	12	16	18
Amsterdam	170	180	141	163	187
Arnhem	32	23	34	31	36
Assen	8	8	6	12	4
Breda	33	18	43	31	37
Dordrecht	20	14	10	10	13
Den Haag	79	85	78	85	80
Groningen	12	14	15	8	16
Haarlem	16	15	19	13	15
Den Bosch	27	35	32	28	45
Leeuwarden	10	5	12	9	15
Maastricht	23	20	12	27	17
Middelburg	8	10	3	11	6
Roermond	8	9	14	9	8
Rotterdam	96	123	86	113	109
Utrecht	59	70	66	51	58
Zutphen	9	9	21	8	12
Zwolle	21	15	16	9	19
Totaal	657	673	633	641	711

Aantal kantoren* en kantooromvang

Aantal advocaten per kantoor:	1	2-5	6-20	21-60	>60	totaal
Alkmaar	24	34	6			64
Almelo	14	24	11			49
Amsterdam	202	178	54	8	7	449
Arnhem	52	61	16	2		131
Assen	8	26	4			38
Breda	47	64	20	1		132
Dordrecht	13	26	7			46
Den Haag	120	135	27	3	2	287
Groningen	22	37	8	1		68
Haarlem	39	51	13			103
Den Bosch		55	86	15	2	158
Leeuwarden	24	31	3			58
Maastricht	52	62	12			126
Middelburg	11	27	3			41
Roermond	19	32	7			58
Rotterdam	70	111	25	6	3	215
Utrecht	87	117	27	1	1	233
Zutphen	27	35	11			73
Zwolle	26	41	58			75
Totaal aantal kantoren	912	1178	277	24	13	2404
Totaal aantal advocaten	912	3240	2569	786	1250	8757

*Onder kantoren wordt in dit kader verstaan: Kantoorvestigingen

Financieel overzicht 1996/1997

De belangrijkste bronnen van inkomsten van de Orde worden gevormd door de financiële bijdrage in de inkomsten uit opleidingen (54% respectievelijk 40% van het totaal). Uit onderstaand overzicht is af te leiden dat de inkomsten over 1996 3% hoger waren dan geraamd. De stijging van het aantal advocaten droeg daaraan in belangrijke mate bij. De uitgaven bleven daarentegen 2% onder de raming, waardoor het resultaat uit gewone activiteiten f 764.000 gunstiger uitkwam dan voorzien. De voornaamste reden voor dit gunstige resultaat wordt gevormd door langdurige onderbezetting op het Bureau van de Orde waardoor een deel van de geraamde projecten niet kon worden uitgevoerd. Een belangrijke bijdrage aan het gunstige resultaat wordt ook geleverd door de afdeling Opleiding. Deze heeft door een hoger aantal cursisten en een effectievere groepsindeling in 1996 aanzienlijk meer inkomsten kunnen genereren, terwijl de uitgaven op hetzelfde niveau bleven.

Staat van baten en lasten over 1996

(x 1.000)

	Raming 1996	Uitkomst 1996	Raming 1997
BATEN			
Financiële bijdrage	7.667	7.979	8.031
Inkomsten uit opleiding	5.643	5.966	6.192
Overige inkomsten	848	725	808
Rente inkomsten	<u>250</u>	<u>181</u>	<u>200</u>
Totaal baten	14.408	14.851	15.231
LASTEN			
1.1 Organen der Orde	897	890	897
1.2 Bureau der Orde	3.558	3.251	3.613
1.3 Rechtsgebieden/Buitenland	<u>460</u>	<u>317</u>	<u>446</u>
1. Algemene Zaken	4.915	4.458	4.956
2. Juridische Zaken	1.519	2.156	1.407
3. In- en Externe Betrekkingen	1.035	810	1.250
4. Rechtspraak	950	742	910
5.1 Beroepsopleiding	4.675	4.611	5.188
5.2 Voortgezette Stag. Opl.	776	677	827
5.3 Orde-cursussen	659	715	664
5.4 Verplichte Perm. Opl.	<u>147</u>	<u>186</u>	<u>220</u>
5. Opleiding	6.257	6.189	6.899
Totaal lasten	14.676	14.355	15.422
Resultaat uit gewone activiteiten	-268	496	-191
Buitengewone baten	0	-131	0
Resultaat	-268	365	-191

Orde-cursussen

De afdeling Opleiding van het Bureau van de Orde neemt zelf de organisatie voor haar rekening van de Beroepsopleiding, een groot aantal VSO-cursussen en cursussen in het kader van de permanente Opleiding die sterk op de advocatenpraktijk zijn gericht. De Orde-cursussen in het kader van de Permanente Opleiding staan hieronder vermeld.

Cursusoverzicht

Cyclus Nieuw Recht

(In samenwerking met de Bureaus Juridisch Post Academisch Onderwijs) Wordt in elk arrondissement aangeboden. Behandelt in kort tijdsbestek de actualiteiten op zes belangrijke rechtsgebieden.

Voorkoming van betrokkenheid bij criminaliteit.

Gebaseerd op de 'Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocatuur bij criminele handelingen'. Maakt de deelnemers alert op de mogelijkheden van ongewilde betrokkenheid bij criminele activiteiten.

Basiscursus Onderhandelen & Conflictbemiddeling

Vormt een praktijkgerichte basis voor advocaten die kennis willen maken met de grondbeginselen van conflicthantering en bemiddeling.

Basisvaardigheden Echtscheidingsbemiddeling

Deze cursus sluit aan op bovengenoemde cursus en geeft toegang tot de specialisatie-opleiding Scheidingsbemiddeling, georganiseerd door de Vereniging Advocaat-Scheidingsbemiddelaars.

Vaardigheids cursussen

Voorbeelden: Workshop Presentatietechniek en de cursus Effectief Argumenteren.

VSO-P cursussen

Deze cursussen zijn gebaseerd op de VSO cursussen en geven deze een introductie op de rechtsgebieden Strafrecht, Faillissementsrecht, Huurrecht en Bestuursprocesrecht.

Management en Organisatie

De cursussen Management & Organisatie reiken hulpmiddelen aan voor een ondernemingsgerichte praktijkvoering. Als geheel behandelen de, onderling op elkaar afgestemde, cursussen vrijwel alle elementen van het "bedrijf" achter de advocaat. De cursussen staan open voor advocaten van alle kantoren.

Overzicht specialisatieverenigingen en contactpersonen

Vereniging van Letselschade Advocaten

Mr M. Dijkstra (Den Haag)
tel: 070-3488700

Vereniging van Advocaat-Scheidingsbemiddelaars

Mr C.A.R.M. van Leuven (Breda)
tel: 076-5225260

Vereniging van Milieurecht Advocaten

Mr J.G. de Vries Robbé (Den Haag)
tel: 070-3285479

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Amsterdam

Mw Mr M.V. Ulrici (Amsterdam)
tel: 020-6755677

Vereniging Rotterdamse Arbeidsrecht Advocaten

Mw Mr H.E. Meerman (Rotterdam)
tel: 010-4042111

Vereniging Haagse Arbeidsrecht Advocaten

Mr M.P.A.M. Fruytier (Den Haag)
tel: 070-3760606

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten arr. Maastricht en Roermond

Mr P.J. Nevelstein (Heerlen)
tel: 045-5718220

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Breda/Den Bosch

Mr A.G.W. Verstraten (Tilburg)
tel: 013-5838200

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Ressort Arnhem

Mr R.J. Voorink (Zutphen)
tel: 0575-511771

Vereniging Insolventierecht Advocaten (INSO-LAD)

Jhr Mr S.H. de Ranitz (Rotterdam)
tel: 010-4018899

Vereniging van Onteigenings-Advocaten

Mr J.S.G. Dorhout (Groningen)
tel: 050-3140640

Vereniging van Huurrecht Advocaten

Mr W.G. Dormaar (Utrecht)
tel: 030-2121111

Vereniging van Agrarisch Recht Advocaten

Mr Drs P.A. de Hoog (Amsterdam)
tel: 020-6465808

Vereniging van Incasso Advocaten

Mr P. van der Mersch (Rotterdam)
tel: 010-4365799

Vereniging Personen- en Familierecht Advocaten

Mw Mr A.R.J. Mulder (Utrecht)
tel: 030-2528569

Nederlandse Advocaten Vereniging Internationale Handel

Mr J.J.B.M. Hengst (Amsterdam)
tel: 020-5777111

Nederlandse Vereniging van Strafrecht advocaten

Mr P.W. van der Kruijs (Den Bosch)
tel: 073-6122266

Vereniging Informatica Recht Advocaten

Mr W.F.R. Rinzema (Amsterdam)
tel: 020-5460606

Vereniging van Advocaten Belastingkundigen

Mr R.L.H. IJzerman (Den Haag)
tel: 070-3488700

Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten

Mr W.Th.A. Schermer (Utrecht)
tel: 030-2528578

Vereniging Sociaal Zekerheidsrecht Advocaten (SSZ)

Mr L.L.A.M. Rijpkema (Groningen)
tel: 050-3185286

Nederlandse Vereniging voor Vervoerrecht Advocaten

Mr R. de Haan (Rotterdam)
tel: 010-4137000

Overzicht advisering door de Orde in 1996

Tenzij anders vermeld zijn de hier aangeduide Orde-adviezen gericht aan de vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer. De adviezen zijn in de Orde-databank opgenomen.

Strafrecht

Onderwerp

Dagvaardingsstermijn voor de politierechter, oproeping in kantongerechtcaken en het instellen van hoger beroep.

Orde-advies

Snelle voorpleiding aan de politierechter mag niet ten koste gaan van een goede voorbereiding van de verdediging. Oneigenlijke toepassing van het dwangmiddel van invezekeringstelling moet worden vermeden.

Uitkomst

De Tweede Kamer heeft in een motie de regering verzocht te bewerkstelligen dat rechtshulp aan verdachten in het kader van de snelrechtprocedures adequaat verleend kan worden.

(26-1-1996, nr. 162)

Onderwerp

Herziening cassatieprocedure in strafzaken, herzieningszaken en uitleveringszaken. (Minister van Justitie)

Orde-advies

De hoofdlijnen van het concept-wetsvoorstel worden op zichzelf onderschreven, maar een geïntegreerde herziening van de cassatieprocedure verdient de voorkeur.

Uitkomst

De Minister beraadt zich.

(14-3-1996, nr. 163)

Onderwerp

Rapport Parlementaire Enquêtecommissie opsporingsmethoden "Inzake opsporing". (Minister van Justitie)

Orde-advies

Het strafvordelijk legaliteitsbeginsel brengt met zich mee dat opsporingsbevoegdheden een wettelijke basis behoeven. Om het ontstaan van geheime trajecten te vermijden moet de verdediging betrokken worden bij een eventuele beslissing van de rechter-commissaris om stukken buiten het dossier te houden.

Uitkomst

Er is een concept-wetsvoorstel gepresenteerd dat op hoofdlijnen aansluit bij het Orde-advies.

(15-3-1996, nr. 164)

Onderwerp

Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen (Minister van Justitie)

Orde-advies

De tenuitvoerlegging van strafsancities is een verantwoordelijkheid van de centrale overheid. Deze moet daarop aangesproken kunnen worden. Om die reden zouden particuliere inrichtingen omgevormd moeten worden tot rijksinrichtingen.

Uitkomst

De minister beraadt zich.

(16-7-1996, nr. 168)

Onderwerp

Herziening onderzoek op de terechtzitting in strafzaken

Orde-advies

Met betrekking tot de verstekbehandeling wordt toegejuicht dat de vertegenwoordingsconstructie is verlaten. Er wordt op aangedrongen dat de regering haar standpunt bepaalt over de wenselijkheid van een verzetprocedure.

Uitkomst

De Minister onderkent de noodzaak de regeling van het verzet te herzien. Voor een definitieve standpuntbepaling daaromtrent worden de ontwikkelingen met betrekking tot de tweede fase herziening rechterlijke organisatie en de beperking van de werklust van de Hoge Raad afgewacht.

(21-8-1996, nr. 169)

Onderwerp

Verlengingsprocedure voorlopige hechtenis.

Orde-advies

De voorgestelde invoering van de mogelijkheid van reparatie van vormverzuim bij bevelen tot voorlopige hechtenis wordt met klem ontraden

Uitkomst

De Tweede Kamer beraadt zich.

(4-12-1996, nr. 174)

Onderwerp

Gedogen in Nederland

Orde-advies

De rechtszekerheid en rechtsgelijkheid zijn gediend met een uniform gedoogbeleid. De beklagprocedure wordt ten onrechte als een volwaardige rechterlijke toetsingsmogelijkheid voor derden tegen gedoogbeslissingen van de overheid gepresenteerd.

Het strafrechtelijk gedoogbeleid behoeft nadere uitwerking.

Uitkomst

De Tweede Kamer beraadt zich.

(23-12-1996, nr. 176)

Overige Onderwerpen**Onderwerp**

Faillissement banken en 00.00-uur regeling (Ministerie van Justitie)

Orde-advies

Benadeling van de schuldeisers dient voorkomen te worden.

Uitkomst

De Minister beraadt zich.

(25-4-1996, nr. 165)

Onderwerp

Voorkoming misbruik van voorwetenschap (Vereniging voor de effectenhandel)

Orde-advies

Uitbreiding van de modelcode tot advocaten en andere personen die een geheimhoudingsplicht en een verschoningsrecht hebben is ongewenst en ongerechtvaardigd.

Uitkomst

De Vereniging voor effectenhandel wacht behandeling van het wetsvoorstel met betrekking tot voorkoming misbruik voorwetenschap af alvorens een nieuwe modelcode vast te stellen.

(13-5-1996, nr. 166)

Onderwerp

Wet op de Europese ondernemingsraden (Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid)

Orde-advies

Er dienen geen discrepanties te ontstaan tussen de waarborgen voor het functioneren van de OR en zijn leden enerzijds en dat van de EOR en zijn leden anderzijds. (Advies van de gecombineerde commissie van de Orde en de KNB)

Uitkomst

Bij de behandeling in de Tweede Kamer werden diverse amendementen aanvaard die tegemoetkomen aan het Orde-advies.

(12-6-1996, nr. 167)

Onderwerp

Integratie kantongerechten en rechtbanken

Orde-advies

Op vele punten is reeds rekening gehouden met het advies van de Orde bij het voorontwerp. Er wordt geen uitspraak gedaan over de wenselijkheid van integratie. Een aantal "technische" correcties van het wetsvoorstel worden bepleit.

Uitkomst

Het voorstel is nog bij de Tweede Kamer in behandeling. De vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer heeft tal van opmerkingen van de Orde meegenomen in het verslag.

(22-8-1996, nr. 170)

Onderwerp

Splitsing van rechtspersonen

Orde-advies

Invoering van de mogelijkheid van splitsing van rechtspersonen wordt toegejuicht. Er is nog onvoldoende gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de Zesde Richtlijn biedt en waaraan de praktijk behoefte heeft. (Advies van de gecombineerde commissie van de Orde en de KNB)

Uitkomst

De vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer heeft in haar verslag een reactie gevraagd op het Orde-advies.

(26-8-1996, nr. 170A)

Onderwerp

Koppelingswet

Orde-advies

Het voorstel is voor de praktijk zeer gecompliceerd. De uitwerking van het begrip rechtmatigheid van verblijf dient geschrapt te worden. In de regelgeving dient te worden geregeld dat een vreemdeling die niet verplicht is te vertrekken, rechtmatig in Nederland verblijft.

Uitkomst

De Tweede Kamer nam de opmerkingen van de Orde mee bij de plenaire behandeling van het wetsvoorstel.

(20-9-1996, nr. 171)

Onderwerp

Klachtregeling Awb (staatssecretaris van Binnenlandse Zaken)

Orde-advies

Het voorstel voor opnemng van minimumeisen waaraan een klachtbehandeling dient te voldoen kan op instemming rekenen. Geadviseerd wordt het voorstel op een tweetal punten aan te vullen:

- toevoegen van de verplichting de klager te informeren over de wijze waarop de klacht behandeld zal worden;
- vermelden dat de voorgestelde regeling de mogelijkheden ten aanzien van een procedure voor de Burgerlijke Rechter onverlet laat

Uitkomst

De staatssecretaris beraadt zich.

(21-11-1996, nr. 172)

Onderwerp

Evaluatie inzake Vie d'Or (Minister van Financiën)

Orde-advies

Ingestemd wordt met de scheiding tussen de toezichthoudende taak en de taak van beheerder en vereffenaar. Bij de uitvoering van deze scheiding dient onderscheid gemaakt te worden tussen de verhouding van de bewindvoerders en de rechtbank en die van bewindvoerders en de Verzekeringskamer.

Uitkomst

De minister beraadt zich.

(26-11-1996, nr. 173)

Onderwerp

Herziening Scheidingsprocedure (Staatssecretaris van Justitie)

Orde-advies

Betwijfeld wordt of de door de commissie de Ruiter voorgestelde wijzigingen grote voordelen tot gevolg zullen hebben. Daarmee is de vraag gewettigd of het voorstel zich voor invoering leent.

Uitkomst

De staatssecretaris beraadt zich.

(20-12-1996, nr. 175)

Samenstelling van het Bureau per 1 maart 1997

Algemeen secretariaat

Mr F. Heemskerk, algemeen secretaris
Mw Mr Drs I.K. van Engelshoven, stafmedewerker Public Affairs
Mw E.W. Langelaan, secretaresse

Bureau Algemene Zaken

Mw Mr A.K. Tellegen,
Mw. S.W. Pel, secretaresse
Mw A.A. van Wingerden, receptie/telefooncentrale
Mw J.G. Knoester, receptie/telefooncentrale

Bureau Administratie

P.C. Bokelaar, hoofd
F. Hessing, wnd. hoofd
E.W.T. Oltmans, medewerker
P.J.M. de Waal, medewerker

Afdeling Juridische Zaken

Mw Mr E.E. Minkjan, hoofd (wnd. algemeen secretaris)
Mr P.R. van Houten, stafmedewerker
Mw N.M. van Doornik, secretaresse

Afdeling In- en Externe Betrekkingen

Drs M.E.M. van Nispen tot Pannerden, hoofd (m.i.v. 1 mei 1997)
Mw V.F. de Leeuw, stafmedewerker
Mw I.E. Linssen, secretaresse

Afdeling Rechtspraak

Mr D. de Snoo, hoofd
Mw Mr E.M. Jacobs, stafmedewerker
Ir K.J. Witvoet, stafmedewerker
Mw E.M. Schlebos, secretaresse
Mw S.P. van Delft, secretaresse

Afdeling Opleiding en Bijscholing

Mw Mr I. de Graaf, hoofd
Mw Drs M. Langhout, wnd. hoofd (VSO)
Mw Mr P.M. Utermark, stafmedewerker (perm. opl.)
Mw Mr J.W.E. Arends, stafmedewerker (beroepsopl.)
Mw J. van Loenen, secretaresse
Mw E.M.L.F. Bloemen, secretaresse
Mw L.M.C. van der Steuijt, secretaresse
Mw M.J. Kuiper, secretaresse
Mw S.C. van der Knaap, secretaresse
R.J. Boerhave, opleidingsassistent
Mw N. Eikelenboom, huishoudelijke dienst